

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Назва освітнього компонента <i>Нормативний/вибірковий</i>	Історія української літературної мови обов'язковий
Ступінь освіти Бакалавр/магістр/доктор філософії Освітня програма	Магістр 014.01 Середня освіта. Українська мова і література. Англійська мова і література.
Рік викладання/ Семестр/ Курс (рік навчання)	2021-2022 / III семестр / II курс
Викладач	Сіроштан Т. В.
Профайл викладача	http://filolog.mdpu.org.ua/sklad-dekanatu-filologichnogo-fakul/kafedra-ukrayinskoyi-movi/sklad-kafedri-ukrayinskoyi-movi/siroshtan-tetyana-vasylivna/

Контактний тел.	097 544 02 42
E-mail:	tanyasiroshtan@ukr.net
Сторінка освітнього компоненту на сайті центру освітніх дистанційних технологій МДПУ ім. Б. Хмельницького	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2048
Консультації	<i>Очні консультації:</i> щочетверга об 11.00 <i>Онлайн-консультації:</i> через систему ЦОДТ МДПУ ім. Б. Хмельницького.

1. АНОТАЦІЯ

Історія української літературної мови є підсумковим історіографічним курсом, завданням якого є узагальнення й систематизація набутих студентами знань зі старослов'янської мови, вступу до мовознавства, історичної граматики української мови, історії української літератури, сучасної української літературної мови, української діалектології. Простежуються міждисциплінарні зв'язки із курсами загальногуманітарного циклу: народознавством, історією філософії, релігієзнавством, історією України та світовою історією, педагогікою. Знання цих курсів дає студентам можливість усвідомити суспільноісторичні умови формування української літературної мови, її стилів, визначити місце кожного культурного діяча у формуванні літературної мови, з'ясувати співвідношення живої народнорозмовної і літературної мови. Як і кожна історична дисципліна, курс історії літературної мови постійно поповнюється новими фактами, тому як викладач, так і студенти повинні бути уважними до нових досліджень у мовознавстві та суміжних науках.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Мета курсу: подати студентам відомості про формування, розвиток і збагачення української літературної мови в руслі історичних та суспільно-політичних процесів, контактування з іншими мовами. З'ясувати особливості діахронічного розвитку стилістичної системи

української літературної мови, приділити увагу тим мовно-політичним проблемам і персоналіям, які мали вирішальний вплив на процес становлення давньої та сучасної української літературної мови.

Основні завдання курсу:

- виробити у студентів уміння об'єктивно – з погляду загальнолюдських цінностей – і критично оцінювати причини і вияви боротьби прогресивних і реакційних тенденцій в українській мовно-літературній практиці;
- аналізувати діяльність державних і громадських установ та окремих персоналій з погляду їх впливу на українську мову, акцентувати увагу на мовній політиці, що велася в Україні впродовж століть;
- вивчати історичні пам'ятки різних стилів і жанрів XI–XXI ст. та доробок окремих персоналій чи організацій у розвитку української літературної мови.

3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

1. Інтегральна компетентність:

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі філологічної освіти або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій і методів мовознавчої та літературознавчої, а також педагогічної науки й характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

2. Загальні компетентності:

ЗК1 Здатність усвідомлено засвоювати знання з дисциплін, передбачених навчальним планом – самостійно й під керівництвом викладача.

ЗК5 Здатність до письмової й усної комунікації державною та іноземною мовами.

ЗК6 Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.

3. Фахові компетентності:

ФК1 Здатність володіти методологічними і теоретичними основами філологічних наук, методик навчання української мови і літератури, базовими знаннями з української мови, теорії та історії української літератури, методик викладання української мови та літератури.

ФК3 Здатність використовувати науковий апарат для засвоєння теоретичних основ української мови та літератури, методик їхнього викладання у старших (профільних) класах.

ФК9 Здатність демонструвати знання сучасної наукової парадигми в галузі лінгвістики тексту, системи методологічних принципів і методичних прийомів філологічного дослідження.

ФК10 Уміння вибудовувати прогностичні сценарії та моделі розвитку комунікативних і соціокультурних ситуацій.

ФК11 Володіння навичками самостійного дослідження структури та системи мови, основних закономірностей її функціонування в синхронічному та діахронічному аспектах.

ФК13 Здатність формулювати судження, що відображають специфіку мовної системи та мовної структури.

ФК22 Здатність використовувати філологічні: мовознавчі й літературознавчі, психолого-педагогічні та методичні завдання для різнобічного розвитку учнів шкільного віку; бути обізнаним з інноваційними педагогічними технологіями навчання та виховання школярів, впроваджувати їх в освітній процес.

ФК23 Здатність реалізовувати знання з основних понять і концепцій сучасної мовознавчої й літературознавчої науки, вільно оперувати мовознавчим та літературознавчим матеріалом.

ФК24 Здатність використовувати основні фонетичні, інтонаційні, граматичні, лексичні, стилістичні моделі в різноманітних комунікативних ситуаціях академічної та професійної сфер спілкування; здатність правильно вживати мовні одиниці та структури для коректного вираження власних думок, розуміння і продукування широкого кола текстів англійською мовою.

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН1 Знання: основних напрямків розвитку філологічної науки, методів філологічних досліджень, основ мовознавчих і літературознавчих наук; фундаментальних наук в обсязі, необхідному для освоєння загально професійних дисциплін; у галузі інформатики й сучасних інформаційних технологій в освіті й науці; основних тенденцій методики викладання англійської мови в закладах середньої освіти на старших етапах; шляхів розвитку й сучасного стану англійської мови з визначенням актуальних проблем мовознавства; правових та естетичних норм, які регулюють відносини між людьми в професійних колективах.

ПРН2 Когнітивні уміння та навички з предметної області: володіти формами і методами наукового пізнання, уміти аналізувати сучасні соціальні та етичні проблеми, наукові школи, напрямки, концепції, джерела гуманітарного знання; застосовувати отримані знання при вирішенні науково-методичних і навчально-виховних завдань з урахуванням вікових та індивідуально-типологічних, соціально-психологічних особливостей студентських колективів і конкретних психологічних ситуацій; користуватися різноманітними

методами й формами навчання, прогресивними прийомами керівництва науковою, навчальною, суспільною, творчою діяльністю учнівських і студентських колективів.

ПРН3 Практичні навички з предметної області, здатності: спілкуватися письмово й усно в іншомовному соціумі в рамках професійного й наукового спілкування; володіти основними поняттями, термінами, положеннями мовознавства й літературознавства та орієнтуватися на здобутки сучасної науки; володіти сукупністю знань про структуру мовної системи, уміти оперувати цими знаннями у процесі професійної діяльності: аналізувати, зіставляти, групувати факти мови, використовувати методи відповідного лінгвістичного опису; володіти сучасними технологіями організації навчального процесу й оцінки досягнень учнів на різних етапах навчання; ефективно будувати навчальний процес на всіх рівнях і етапах лінгвістичної освіти, включаючи вищу, після вузівську й додаткову професійну освіту; обґрунтовувати концептуальні основи, структуру і зміст засобів навчання (підручників, навчальних посібників та ін.); систематично підвищувати свою професійну діяльність; уміти використовувати новітні освітні технології, програмне забезпечення й сучасні технічні засоби навчання, створювати блоги, відеотрейлери, презентації, буклети, навчально-методичні та спеціалізовані кабінети іноземної мови; порівнювати лексичні одиниці, властиві американському та британському варіантам англійської мови та українській мові; надавати правильну теоретичну інтерпретацію літературним явищам; виявляти структурні варіанти, подібні за значенням у розглянутих варіантах; вміти використовувати різні діалекти в мовленні.

ПРН20 Знання: основних етапів історичного розвитку української літературної мови; мовних та позамовних факторів, що вплинули на формування української літературної мови; шляхів і тенденцій розвитку нової української літературної мови; реальних та прихованих факторів впливу на функціонування сучасної української літературної мови; ролі окремих представників письменства, науки у формуванні норм сучасної української літературної мови.

Уміння: виділяти і обґрунтовувати періоди розвитку української літературної мови, орієнтуючись на мовні особливості пам'яток та історичні дані про український етнос; простежувати історичний взаємозв'язок діалектної та літературної форм української мови; визначати критерії літературності мови; аналізувати пам'ятки церковно-релігійного та світського змісту XI-XIV ст., з'ясувати стилістичну і жанрову специфіку цих творів; виявляти риси простої, книжної і старослов'янської мов у пам'ятках різних стилів і жанрів; встановлювати за мовностилістичними особливостями історичну специфіку жанру чи стилю, оцінюючи внесок окремих персоналій в історію української літературної мови; зіставляючи мовні факти давати оцінку тим негативним мовним рисам, які не давали можливостей розвитку формам літературної народнорозмовної української мови; диференціювати літературне / нелітературне у проекції на різнорівневі мовні одиниці у творчості окремого митця слова, встановлюючи тим самим його вагу і роль у формуванні норм сучасної української літературної мови.

5. ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вид заняття	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Кількість годин	22	10	58

6. ПОЛІТИКА

Політика академічної поведінки та етики:

- Не пропускати та не запізнюватися на заняття за розкладом;
- Вчасно виконувати завдання семінарів та питань самостійної роботи;
- Вчасно та самостійно виконувати періодичні контрольні завдання

7. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

7.1 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ЗАГАЛЬНА)

Кількість годин	Тема	Форма діяльності (заняття, кількість годин)	Література	Завдання	Вага оцінки	Термін виконання
БЛОК 1.						
ОСОБЛИВОСТІ ЛІТЕРАТУРНО-ПИСЕМНОЇ МОВИ ДАВНЬОКИЇВСЬКОЇ ДОБИ						
7	Тема 1. Концептуальні термінологічні поняття курсу «Історія української літературної мови».	Лекція (2 год.) Самостійна робота (5 год.)	1-8			впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)

9	Тема 2. Староукраїнська літературно-писемна мова (XI–XIV ст.).	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (5 год.)	1-8			впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
БЛОК 2.						
СЕРЕДНЬОУКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА (КІН. XIV – ПОЧ. XVIII СТ.)						
7	Тема 3. Середньоукраїнська літературна мова (к. XIV – поч. XVI ст.)	Лекція (2 год.) Самостійна робота (5 год.)	1-8			впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
9	Тема 4. Середньоукраїнська літературна мова (к. XIV – поч. XVI ст.).	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (5 год.)	1-8			впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
9	Тема 5. Середньоукраїнська літературна мова (II пол. XVI – поч. XVIII ст.)	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (5 год.)	1-8			впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
7	Тема 6. Середньоукраїнська літературна мова (II пол. XVI – поч. XVIII ст.)	Лекція (2 год.) Самостійна робота (5 год.)	1-8			впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
9	Тема 7. Середньоукраїнська літературна мова (до кінця	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (5 год.)	1-8			впродовж першого навчального семестру (другий

	XVIII ст.)					періодичний контроль)
БЛОК 3. НОВА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА (КІН. XVIII – ПОЧ. XXI СТ.)						
12	Тема 8. Нова українська літературна мова (кін. XVIII – I пол. XIX ст.).	Лекція (2 год.) Самостійна робота (10 год.)	1-8			впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
12	Тема 9. Т. Г. Шевченко в історії української літературної мови	Лекція (2 год.) Самостійна робота (10 год.)	1-8			впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
	Тема 10. Розвиток української літературної мови в II пол. XIX ст. – на поч. XX ст.					
	Тема 11. Розвиток української літературної мови в II пол. XIX ст. – на поч. XX ст.					
	Тема 12. Розвиток української літературної мови в II пол. XIX ст. – на поч. XX ст.					

	Тема 13. <i>Розвиток української літературної мови в I пол. XX ст.</i>					
	Тема 14. <i>Розвиток української літературної мови у II пол. XX – на поч. XXI ст.</i>					

7. 2 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ЛЕКЦІЙНИЙ БЛОК)

Тема лекції	Зміст лекції
Тема 1. <i>Концептуальні термінологічні поняття курсу «Історія української літературної мови».</i>	<p>Концептуальні термінологічні поняття курсу «Історія української літературної мови».</p> <p>Основні джерела вивчення історії української літературної мови.</p> <p>Взаємодія української літературної мови з територіальними діалектами та іншими слов'янськими мовами.</p> <p>Питання походження української мови.</p> <p>Самобутність української мови, як однієї з форм культури українського народу.</p> <p>Періодизація курсу «Історія української літературної мови».</p>
Тема 2. <i>Староукраїнська літературно-писемна мова (XI–XIV ст.).</i>	<p>Походження писемності у східних слов'ян, проблема існування протокириличного буквено-звукового письма.</p> <p>Перший південнослов'янський вплив.</p> <p>Два типи літературної мови епохи Київської Русі.</p> <p>Характеристика світсько-літературного типу мови за пам'ятками XI–XIV ст.</p> <p>Аналіз пам'яток церковно-релігійного змісту XI–XIV ст.</p>
Тема 3. <i>Середньоукраїнська літературна мова (к. XIV – поч. XVI ст.).</i>	<p>Функціонування староукраїнської мови в Литовсько-польській державі.</p> <p>Особливості у вживанні старослов'янської мови у XIV – I пол. XVI століття.</p>

	<p>Другий південнослов'янський вплив: джерела та наслідки його в Україні. Особливості мови перекладних та оригінальних церковно-літургійних книг. Мова ділових документів (грамот) XIV – XVI ст.</p>
<p>Тема 4. <i>Середньоукраїнська літературна мова (к. XIV – поч. XVI ст.).</i></p>	<p>Релігійна боротьба в Україні та її мовні наслідки: розквіт полемічної літератури. Характеристика мови полемічних творів. Поява братських шкіл та особливості освіти в них. Початок книгодрукування в Україні. Перші друковані книги старослов'янською мовою. Перші спроби українського книжного віршування та перші записи українського фольклору. Мова художньої літератури к. XVI – I пол. XVII ст. Перші фіксації народнописенної та розмовної мови. Культурні осередки середньовічної України. Книгодрукування в Україні: проблема його історичних початків. Розвиток шкільної освіти в Україні.</p>
<p>Тема 5. <i>Середньоукраїнська літературна мова (II пол. XVI – поч. XVIII ст.)</i></p>	<p>Грамотична та лексикографічна обробка літературної мови XVI–XVII століть. Значення першої української мовознавчої літератури для розвитку шкільної освіти. Основні етапи і напрями розвитку вітчизняного середньовічного мовознавства. Мовні та науково-філологічні особливості слов'яноукраїнських граматик. Мовні та науково-філологічні особливості перших лексикографічних праць. Киево-Могилянська академія в історії східнослов'янських літературних мов. Правописна реформа Петра I. Початки утисків правлячої Російської імперії щодо української мови.</p>

<p>Тема 6. <i>Середньоукраїнська літературна мова (II пол. XVI – поч. XVIII ст.)</i></p>	<p>Мовно-стилістичні особливості козацьких літописів. Характеристика пам’яток актової мови та дипломатичної епістолярії XVII–XVIII ст. Стилістична строкатість української літературної мови II пол. XVII –кін. XVIII ст. Книжно-традиційні та новаторські мовностилістичні засоби в художніх творах XVIII ст. Мова творів Г. С. Сковороди. Причини занепаду староукраїнської літературної мови.</p>
<p>Тема 7. <i>Середньоукраїнська літературна мова (до кінця XVIII ст.)</i></p>	<p>Відображення живої української мови в діловому українському письменстві. Спроби створення масової літератури. Мова церковної літератури цього періоду. Мова художньої літератури і публіцистики II пол. XVII – кін. XVIII ст.</p>
<p>Тема 8. <i>Нова українська літературна мова (кін. XVIII – I пол. XIX ст.)</i></p>	<p>Формування української літературної мови на основі середньо- наддніпрянських говорів. Полеміка навколо питання про самостійність української мови. І.П.Котляревський в історії української мови. ”Котляревщина” як явище мовного натуралізму в історії української літературної мови. Збирання та дослідження українського фольклору. Мова творів поетів-романтиків. Розвиток української філологічної науки. Питання правописної нормалізації української літературної мови.</p>
<p>Тема 9. <i>Т. Г. Шевченко в історії української літературної мови</i></p>	<p>Джерела й ознаки Шевченкової мови. Лексика, фразеологія та парадигматика мови поетичних творів Т.Г.Шевченка. Т.Г.Шевченко – основоположник граматичних норм сучасної української літературної мови. Значення творчості Т.Г.Шевченка в історії української літературної мови.</p>
<p>Тема 10. <i>Розвиток української літературної мови в II пол. XIX ст. – на поч. XX ст.</i></p>	<p>Розширення сфери застосування української літературної мови на народній основі у Східній та Західній Україні (художня література, преса і публіцистика, театр, наука).</p>

	Джерела збагачення української літературної мови у II пол. XIX – поч. XX ст.
Тема 11. <i>Розвиток української літературної мови в II пол. XIX ст. – на поч. XX ст.</i>	Роль українських письменників у розвитку української літературної мови. Заборона української мови з боку царського уряду. Боротьба української інтелігенції проти утисків літератури і мови. Роль українського театру в утвердженні статусу нової української мови.
Тема 12. <i>Розвиток української літературної мови в II пол. XIX ст. – на поч. XX ст.</i>	Мовні дискусії навколо питання про шляхи розвитку національної літературної мови на Східній та Західній Україні. Мова української преси від її зародження до початку XX ст. Проблеми української школи XIX – XX ст. Граматичне впорядкування системи української мови. Питання української граматичної термінології. Словники II пол. XIX – поч. XX ст. Боротьба за створення єдиного українського правопису.
Тема 13. <i>Розвиток української літературної мови в I пол. XX ст.</i>	Післяреволюційна мовна політика в Україні: основні фактори впливу. Мова художнього і публіцистичного стилів 20–40 рр. XX ст. Правописні дискусії 20–40 рр. XX ст.
Тема 14. <i>Розвиток української літературної мови у II пол. XX – на поч. XXI ст.</i>	Несприятливі умови для розвитку української мови у радянські часи. Правозахисні документи щодо української мови доби державності. Основні тенденції розвитку сучасної української літературної мови.

7.3 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ)

Тема практичного заняття	Зміст практичного заняття
Загальні відомості про навчальний курс. Літературно-писемна мова Київської Русі	Обговорення теми. Виконання вправ і тестових завдань

Особливості літературно-писемної мови другої половини ХУІ – початку ХУІІ ст.	Обговорення теми. Виконання вправ і тестових завдань
Літературно-писемна мова Козацької доби (ІІ пол. ХУІІ – ХУІІІ ст.)	Обговорення теми. Виконання вправ і тестових завдань
Нова українська літературна мова. Мовотворчість Т. Г. Шевченка	Обговорення теми. Виконання вправ і тестових завдань
Особливості функціонування літературної мови в другій половині ХІХ– поч. ХХ ст.	Обговорення теми. Виконання вправ і тестових завдань

7.4 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ)

Тема для самостійного опрацювання	Зміст теми
<p>Тема 1. Вступ. Концептуальні термінологічні поняття курсу «Історія української літературної мови».</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Самобутність української мови як однієї з форм культури українського народу. 2. Основні джерела вивчення історії української літературної мови. 	Обговорення теми. Виконання тестових завдань

<ol style="list-style-type: none"> 3. Найголовніші праці з історії української літературної мови. 4. Зміни в змісті поняття «українська мова» на різних історичних етапах. 5. Періодизація історії української літературної мови. Критерії періодизації. 	
<p>Тема 2. Староукраїнська літературно-писемна мова (XI–XIV ст.).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Походження писемності східних слов'ян, проблема існування протокириличного письма. 2. Історія виникнення української мови. 3. Три функціональні стилі давньокиївської літературної мови: високий, середній, знижений. 4. Мова Київського літопису. 5. Мова «Повісті минулих літ». 6. Мова Галицько-Волинського літопису. 7. Мова «Слова о полку Ігоревім». 	<p>Обговорення теми. Виконання тестових завдань</p>
<p>Теми 3–7. Середньоукраїнська літературна мова (кін. XIV – поч. ХУІІІ ст.).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості територіального поділу України в II пол. XIV ст. 2. Мовностилістичні особливості «Київського псалтиря». 3. Граматичні праці М. Смотрицького, І. Ужевича. 4. Лексикографічні праці Л. Зизанія, П. Беринди, Є. Славинецького, А. Корецького. 5. Мова творів І. Вишенського. 6. Мова літопису Самійла Величка. 7. Мова літопису Самовидця. 8. Мова літопису Григорія Грабянки. 	<p>Обговорення теми. Виконання тестових завдань</p>

<p>9. Книжно-традиційні і новаторські мовностилістичні засоби в художніх творах ХУІІІ ст.</p> <p>10. Особливості мови творів Івана Некрашевича, його місце в історії української літературної мови.</p> <p>11. Мова творів Г.С.Сковороди.</p>	
<p>Теми 8–14. Нова українська літературна мова (кін. ХУІІІ – поч. ХХІ ст.).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Роль українського театру ІІ пол. ХІХ ст. в утвердженні української літературної мови. 2. Діяльність «москвофілів» та «народовців» в історії української літературної мови. 3. Діяльність «Руської трійці» та її значення в історії української літературної мови. 4. Розвиток українського правопису в ХІХ – ХХ ст. 5. Словник Б. Грінченка в історії української літературної мови. 6. І. Я. Франко в історії української літературної мови. 7. Роль Лесі Українки в розвитку української літературної мови. 8. Г. Ф. Квітка-Основ'яненко в історії української літературної мови. 9. Погодінська гіпотеза та полеміка навколо неї. 	<p>Обговорення теми. Виконання тестових завдань</p>

8. МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Методи, які будуть використані для оцінювання результатів навчання:

- усний;
- письмовий (перша ті друга контрольні точки);

- тестовий контроль;
- практична перевірка під час практичних занять;
- контроль виконання завдань самостійної роботи (реферати, есе, презентації, творчі проекти тощо)
- підсумковий (семестровий) – екзамен.

Періодичний контроль складається з двох контрольних робіт (перша ті друга контрольні точки). Контрольна робота включає тестові завдання та відповіді на два розгорнуті питання. Перша контрольна робота включає питання з тем Блоку 1. Історична фонетика української мови, друга контрольна робота – Блок 2. Історична морфологія української мови. Блок 3. Історичний синтаксис української мови.

Екзаменаційний білет включає тестові завдання та відповіді на два розгорнуті питання з усіх тем, які входять до програми освітнього компоненту.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ВИДІВ КОНТРОЛЮ

Контроль за видами діяльності здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом поточного оцінювання знань (під час семінарських занять), контролю виконання завдань самостійної роботи (есе, презентації, творчі проекти), періодичного контролю періодична контрольна робота, екзамену. За результатами суми двох періодичних контрольних робіт, оцінки за поточний контроль та екзаменаційної оцінки виставляється підсумкова оцінка за національною, 100-бальною шкалами і ECTS.

Загальна система оцінювання курсу

За семестр з курсу дисципліни проводяться два періодичні контролі (ПКР), результати яких є складником результатів контрольних точок першої (КТ1) і другої (КТ2). Результати контрольної точки (КТ) є сумою поточного (ПК) і періодичного контролю (ПКР): $КТ = ПК + ПКР$. Максимальна кількість балів за контрольну точку (КТ) складає 50 балів. Максимальна кількість балів за періодичний контроль (ПКР) становить 60 % від максимальної кількості балів за контрольну точку (КТ), тобто 30 балів. А 40 % балів, тобто решта балів контрольної точки, є бали за поточний контроль, а саме 20 балів. Результати поточного контролю обчислюються як середньозважена оцінок ($X_{ср}$) за діяльність здобувача на практичних (семінарських) заняттях, що входять в число певної контрольної точки. Для трансферу середньозваженої оцінки ($X_{ср}$) в бали, що входять до 40 % балів контрольної точки (КТ), треба

скористатися формулою: $ПК = (X_{ср}) * 20 / 5$. Таким чином, якщо за поточний контроль (ПК) видів діяльності здобувача на всіх заняттях $X_{ср} = 4.1$ бали, які були до періодичного контролю (ПКР), то їх перерахування на 20 балів здійснюється так: $ПК = 4.1 * 20 / 5 = 4.1 * 4 = 16.4 // 16$ (балів). За періодичний контроль (ПКР) отримано 30 балів. Тоді за контрольну точку (КТ) буде отримано $КТ = ПК + ПКР = 16 + 30 = 46$ (балів).

Здобувач вищої освіти має право на підвищення результату тільки одного періодичного контролю (ПКР) протягом двох тижнів після його складання у випадку отримання незадовільної оцінки.

Підсумковим контролем є екзамен, на його складання надається 100 балів за виконання тестів (або задач чи завдань іншого виду). Загальний рейтинг з дисципліни (ЗР) складається з суми балів (Е), отриманих на екзамені, і підсумкової оцінки (ПО) та ділиться навпіл. $ЗР = (ПО + Е) / 2$.

Здобувач, який навчається стабільно на «відмінні» оцінки і саме такі оцінки має за періодичні контролю, накопичує впродовж вивчення навчального курсу 90 і більше балів, має право не складати екзамен з даної дисципліни.

Здобувач зобов'язаний відпрацювати всі пропущені семінарські заняття протягом двох тижнів. Невідпрацьовані заняття (невиконання навчального плану) є підставою для недопущення здобувача до підсумкового контролю.

Критерії оцінювання поточного контролю на семінарських заняттях (усне, письмове опитування):

«5» – здобувач в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі розрахункові / тестові завдання. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.

«4» – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість розрахункових / тестових завдань. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою

операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.

«3» – здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину розрахункових / тестових завдань. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.

«2» – здобувач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив окремі розрахункові / тестові завдання. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого; не вміє зробити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.

Критерії оцінювання періодичного контролю

Контрольна робота включає тестові завдання та відповіді на два розгорнуті питання. Максимальна кількість балів – 30.

П'ять тестових завдань по 2 бали – 10 балів.

Два розгорнуті питання по 10 балів.

Розгорнуті відповіді на 2 завдання оцінюються за 10-бальною шкалою.

10-9 балів: здобувач дає вичерпну відповідь на поставлене питання і виявляє глибокі ґрунтовні знання з певної теми. Спроможний мислити нестандартно, давати оригінальне тлумачення проблем, здатність самостійно інтерпретувати, узагальнювати, робити висновки на основі конкретного матеріалу..

8-7 балів: здобувач правильно і майже в достатньому обсязі дав відповідь на поставлене питання, що підтверджує його глибокі знання з предмета, показав розуміння теми, але ще не зовсім правильно може використати знання на практиці. Має незначні помилки у викладі матеріалу.

6-5 бали: здобувач недостатньо орієнтується в матеріалі, не завжди може самостійно проаналізувати запропонований матеріал; не дає вичерпної відповіді на контенті питання.

4-3 бали: здобувач допускає суттєві помилки у викладі матеріалу, порушує логіку відповіді, відтворює матеріал на елементарному рівні.

1-2 балів: здобувач не зміг викласти зміст питання, погано орієнтується в матеріалі, допускаючи при цьому суттєві неточності.

0 балів: відповідь відсутня

Критерії оцінювання підсумкового (семестрового) контролю

Підсумковий контроль з дисципліни «Історична граматики української мови» відбувається у формі екзамену.

Екзаменаційний білет включає тестові завдання та відповіді на два розгорнуті питання. Максимальна кількість балів 100.

Тестові завдання 20 тестів по 2 бали.

Розгорнуті відповіді на два завдання оцінюються за 30-бальною шкалою.

25-30 балів: здобувач дає вичерпну відповідь на поставлене питання і виявляє глибокі ґрунтовні знання з певної теми. Спроможний мислити нестандартно, давати оригінальне тлумачення проблем, здатність самостійно інтерпретувати, узагальнювати, робити висновки на основі конкретного матеріалу. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.

19-24 балів: здобувач правильно і майже в достатньому обсязі дав відповідь на поставлене питання, що підтверджує його глибокі знання з предмета, показав розуміння теми. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації.

13-18 бали: здобувач недостатньо орієнтується в матеріалі, поверхово сприймає його зміст, не завжди може самостійно проаналізувати запропонований матеріал. Не здатен виділяти суттєві ознаки вивченого.

7-12 бали: здобувач допускає суттєві помилки у викладі матеріалу, порушує логіку відповіді, відтворює матеріал на елементарному рівні. Допускає багато суттєвих помилок у викладенні матеріалу.

1-6 балів: здобувач не зміг викласти зміст питання, погано орієнтується в матеріалі. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого.

0 балів: відповідь відсутня.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Конспект лекцій з історії української літературної мови XIX– початку XX ст. Частина I. Укладач: С. В. Сабліна. Запоріжжя: ЗНУ,

2005. 51 с.

2. Крижанівська О. І. Історія української мови: Історична фонетика. Історична граматики: навч. посібник. К.: ВЦ «Академія», 2010. 248 с.
3. Мойсієнко В. М. Фонетична система українських поліських говорів у XVI–XVII ст. Житомир: ЖДУ ім. І.Франка, 2006.
4. Німчук В. В. Виникнення східнослов'янської писемності // Бібліотечний вісник. 2000. № 6. С. 3–13.
5. Русанівський В. М. Історія української літературної мови. К.: АртЕк, 2001. 392 с.
6. Сіроштан Т. В. Абстрактна лексика в українській мові XVIII ст. (на матеріалі приватних листів). *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Том 30 (69) № 2, 2019.
7. Сіроштан Т. В. Історична граматики української мови: навч. посібник. МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2020. 120 с.
8. Сіроштан Т. В. Методичні рекомендації до навчальної дисципліни «Історична граматики української мови» для студентів філологічного факультету. Мелітополь : МДПУ ім. Богдана Хмельницького, 2018. 40 с.
9. Сіроштан Т. В. Nomina abstracta на -к(а) в історії української мови. *Українська мова*. 2020. № 3. С. 45–60.
10. Шевельов Ю. Історична фонологія української мови. Харків: Акта, 2002.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. www.nbuv.gov.ua – офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського;
2. офіційний сайт філологічного факультету;
3. бібліотека Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького;
4. litopys.org.ua
5. izbornyk.org.ua